

Esityksen sisältö

- Reilu, rohkea ja ryhdikäs. Lahden kaupungin yrittäjyyskasvatussuunnitelma.
 - Huoneentaulu ja periaatteet
 - Yrittäjyyskasvatuskartta
 - Varhaiskasvatus ja esiopetus
 - Perusopetus
 - Lukiokoulutus
 - Kasvatus- ja opetushenkilöstö
 - Yhteistyökumppanit
 - Yrittäjyyskasvatuksen arviointi
- Yhteystiedot
- Lisämateriaalia
 - Mitä yrittäjyyskasvatus on
 - Yrittäjyyden kuva Suomessa

- Kun käytät tätä esitystä, valitse sinulle tärkeimmät diat ja poista loput.
- Vaihda uutisten ja kuvien tilalle oman yksikkösi kuulumisia.
- Poista myös tämä puhekupla, pöllö tai koko dia.
- Lisää viimeiseen diaan omat yhteystietosi.

Reilu. Rohkea. Ryhdikäs. Yrittäjyyskasvatussuunnitelma 2020

Yrittäjyyskasvatus Lahden varhaiskasvatuksessa,
perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa

LAHTI

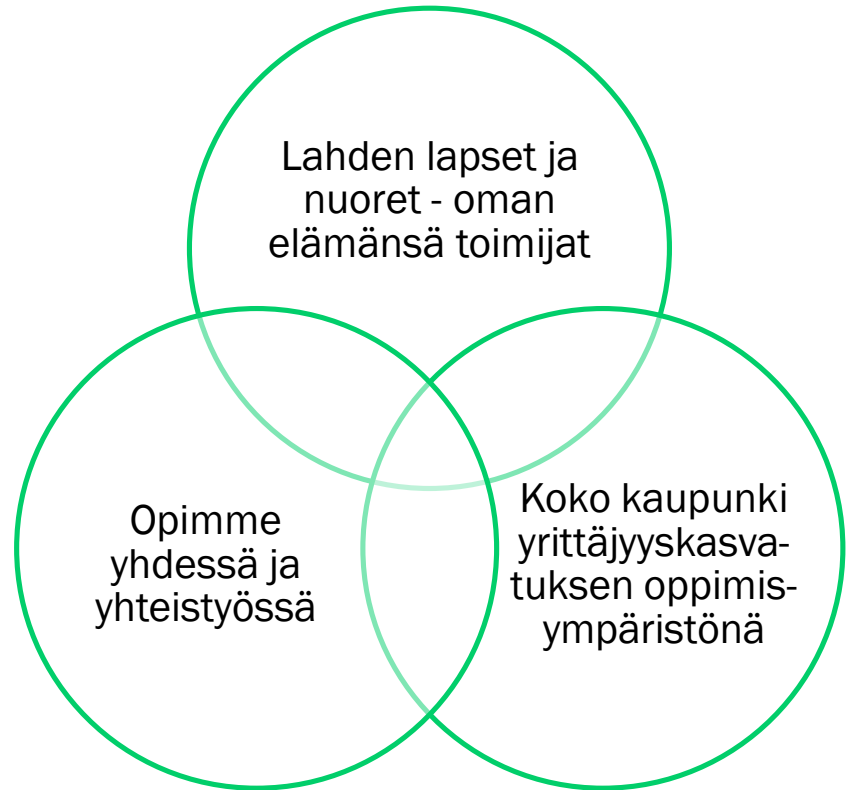
Lahden yrittäjyyskasvatussuunnitelman rakenne

1. YRITTÄJYYSKASVATUKSEN PERIAATTEET JA TAVOITTEET

Yrittäjyyskasvatuksen periaatteet Lahdessa

Yrittäjyyskasvatuksen huoneentaulu Lahdessa

REILU

Toteutamme yrittäjyyskasvatusta yhdenvertaisesti

Varaamme yrittäjyyskasvatukselle riittävästi aikaa ja muita resursseja

Sitoudumme yhteistyöhön kumppaniemme kanssa

ROHKEA

Annamme jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä

Toteutamme projekteja lasten, nuorten ja aikuisten voimin

Uskallamme olla yrittäjyyspedagogeja

RYHDIKÄS

Ennakoimme ja suunnittelemme

Haastamme itseämme ja asetamme tavoitteita

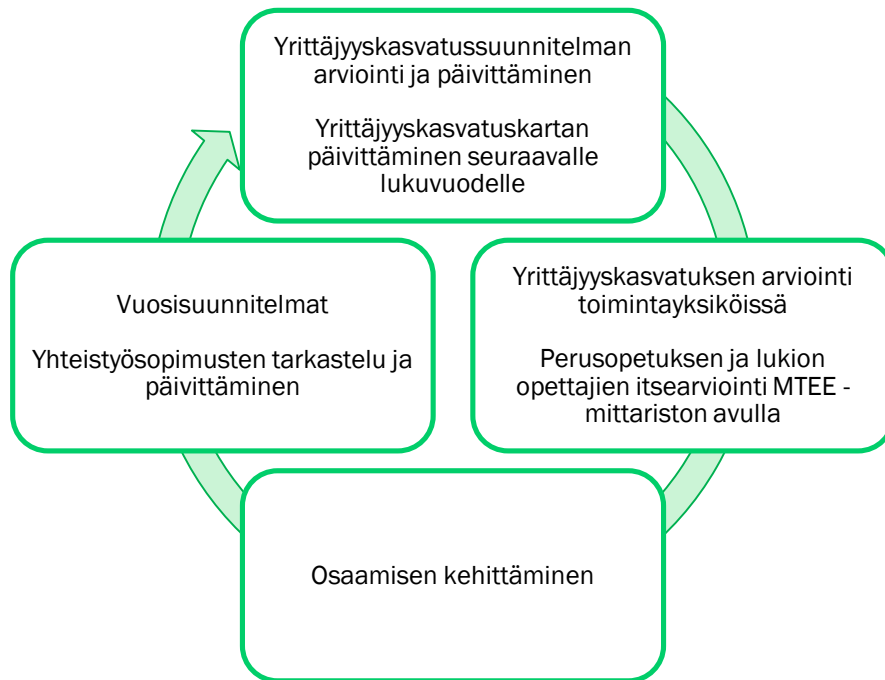
Arvioimme yrittäjyyskasvatusta säännöllisesti

2. SUUNNITTELUN JA ARVIOINNIN VUOSIKELLO

Vuosikello suunnitteluun ja arviointiin

➔ Vinkki! Lataa
yrittäjyyskasvatuksen
toteuttamisen
vuosikellopohja >
[yesverkosto.fi](https://www.yesverkosto.fi)

3. YRITTÄJYYSKASVATUSKARTTA

Yrittäjyyskasvatuskartta – todellista toimintaa

Varhaiskasvatus
ja esiopetus

1.-3 luokka

4.-6. luokka

7.-9. luokka

Lukio

Teema

LÄHIYMPÄRISTÖ

YHTEISTYÖ

AMMATIT JA
YHTEISKUNTA

VASTUULLINEN
TALOUS

TAIDOT JA OSAAMINEN

Lapset tutustuvat
yrittäjyyteen lähellä
omaa arkea.
Kädentaidot ja
leikkiminen ovat
tärkeässä roolissa.

Oppilaat havaitsevat
omat ja toisten
vahvuudet ja oppivat
toimimaan
yhteistyössä

Oppilaat tutustuvat
ammatteihin, pääsevät
kokeilemaan
työtehtäviä sekä
yrittäjänä toimimista.

Oppilaat oppivat
talouteen ja
vastuullisuuteen
liittyviä asioita.

Opiskelijat havaitsevat
omat taitonsa ja
potentiaalinsa, joita
voivat hyödyntää myös
yrittäjyydessä.

Esim.

Kädentaitoprojekti
Vesiekspärimetti

Minä + Sinä = Me
StarT

Mitä ihmiset tekevät
Yrityskylä
Pikkuyrittäjät

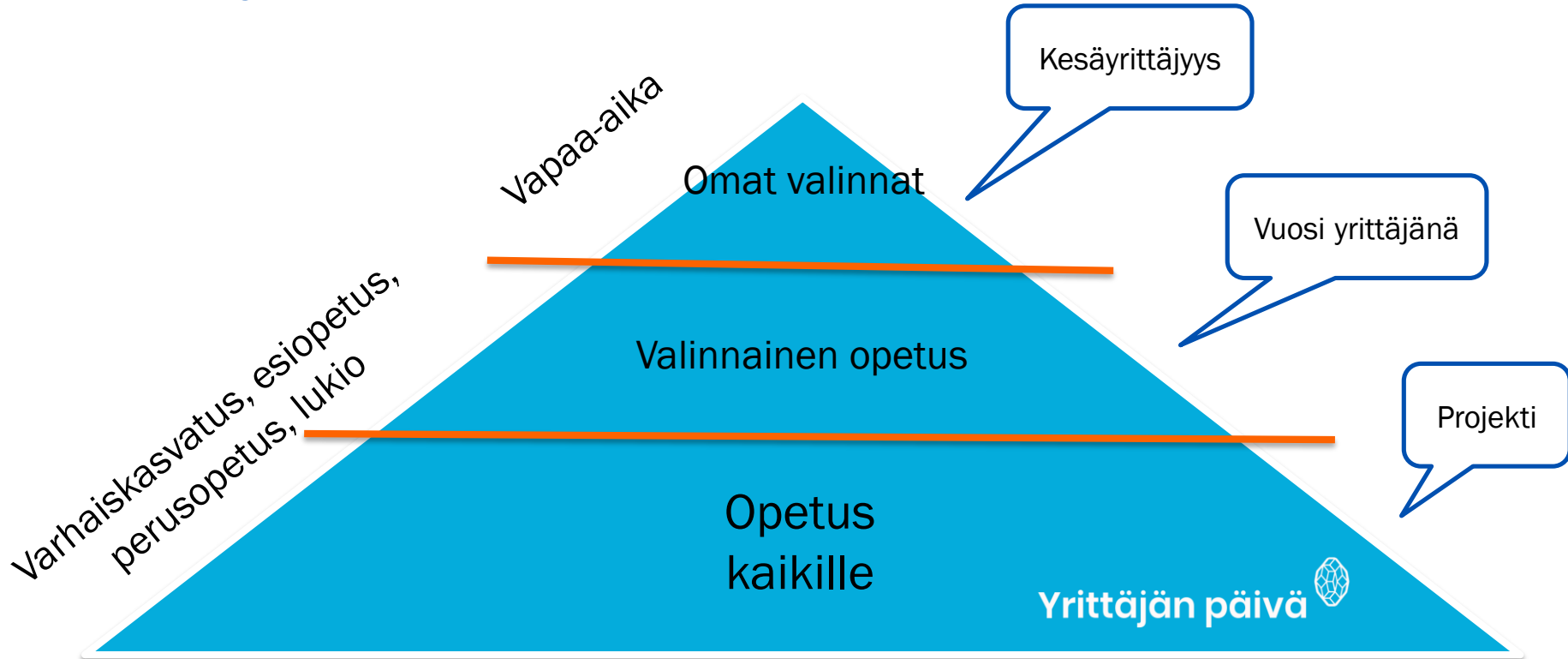
TET
Yrityskylä
Vuosi yrittäjänä

Korkeakouluyhteistyö
Lukio-TET
Yrittäjyyskurssit

Liisa yrittäjyyskasvatuksen polulla

Kaikille jotain, lisää kiinnostuneille

Tulossa: **Lahden JunnuYliopisto**

- Lahden JunnuYliopisto on tiedekasvatuspolku lapsille ja nuorille.
- Innostavia mahdollisuuksia tieteen ja tutkimuksen parissa.
- Sisällöissä ovat kestävä kehitys ja ympäristöasiat, teknologia, arjessa esiintyvät ilmiöt ja koodaus.

Lahden JunnuYliopisto Yrittäjyyskasvatussuunnitelmassa

- Esiopetus: Vesieksperimentti
- 3. lk: Kiertotalous
- 5. lk: Teknologia
- Lukio: Ympäristökatastrofi

Sisältöjä rakennetaan parhaillaan.

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Teema: Lähiympäristö

Luomme lapselle uskoa omiin kykyihinsä ja siihen, että hän on tärkeä toimija, sekä annamme ponnahduslaudan yrittäjyyskasvatuspolulle.

Yrittäjyyskasvatuskartta: Varhaiskasvatus ja esiopetus

”Uusi kassakone innosti lapset kauppaleikkiin. Laukut ja pussukat kaivettiin esiin, koska niissähän rahoja säilytetään. Lapset innostuivat tekemään itse seteleitä, näin kerrattiin ja opeteltiin numeroita. Konkreettinen raha näytteli tärkeää osaa, vaikka pankkikortinkin käyttöä harjoiteltiin.

Mainoskylttejä ja hintalappuja tarvittiin. Tavarantoimittajatkin saivat töitä. Kauppaleikissä lapsista oli myös tärkeää käyttää kohteliaita ilmaisuja: päivää, olkaa hyvä, näkemiin.”

Päivi Kaljunen, varhaiskasvatuksen opettaja

1.-3. LUOKKA

Teema: Yhteistyö

Innostamme oppilaita tutustumaan työtehtäviin ja ammatteihin, ruokimme uteliaisuutta ja tutkimista, vahvistamme vastuun kantamisen taitoja.

Yrittäjyyskasvatuskartta: 1.-3. luokka

”Alakoulun yrittäjyyskasvatuksessa on tärkeä nähdä kohtelias käyttäytyminen "punaisena lankana" jokaisessa projektissa. Tämä koskee myös netissä asiointia.”

Sari Asimoglou, luokanopettaja

IL-TV Lukijan videot 3.11.2019

” Halloween-asua kantanut Eetu osallistui Jalkarannan koulun vanhempainyhdistyksen järjestämään Halloween discoon.

Discossa järjestettiin jokavuotinen pukukilpailu, jota varten Eetun piti keksiä itselleen asu nollabudjetilla. Lopulta Eetu löysi päättömän miehen asun ja siitä alkoi suunnittelu. ”

esää videoita

selaili erilaisia asuja äitinsä kanssa ja päätyi lopulta päättömän miehen asuun. LUKIJAN VIDEO

IL-TV | IL-TV Lukijan videot

Hui, mikä ilmestys! Eetu, 9, rakensi itselleen kauhistuttavan halloween-asun

🕒 Eilen klo 20:30

Eetu keksi itselleen mainion halloween-asun nollabudjetilla.

Halloween-asua kantanut Eetu osallistui Jalkarannan koulun vanhempainyhdistyksen järjestämään Halloween discoon. Discossa järjestettiin jokavuotinen pukukilpailu, jota varten Eetun piti keksiä itselleen asu nollabudjetilla. Lopulta Eetu löysi päättömän miehen asun ja siitä alkoi suunnittelu.

– Takkia ei löytynyt lähipiiristä lainaksi, joten se jouduttiin ostamaan. Onneksi se löytyi kirpparilta viidellä eurolla, kertoo Eetun äiti Saija.

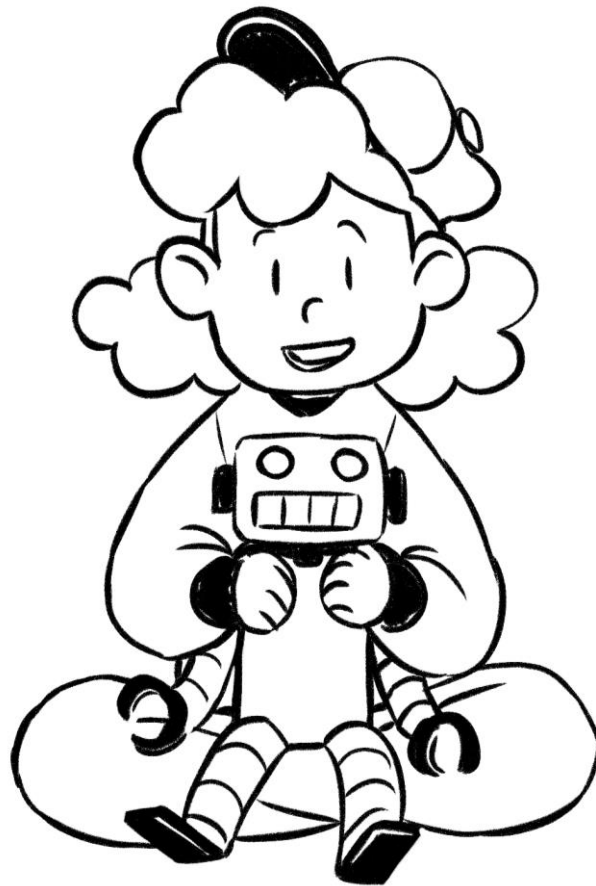
Asuun tarvittiin takki, hanskat, vesikanisteri, hakaneuloja, teippiä, kaksi hierontarullaa, muovipusseja ja reppu.

Eetulla oli reppu selässä, jonka sisällä oli pystyssä pidempi hierontarulla ja sen päällä lyhyempi rulla poikittain hartioiden. Täytteenä toimivat tyhjät muovipussit ja hihoissa oli hakaneuloilla kiinni Eetun isän hanskat.

4.-6. LUOKKA

Teema: Ammatit ja yhteiskunta

Herätämme uteliaisuutta, ruokimme sisukkuutta ja lisäämme valmiuksia vastuun kantamiseen.

Yrittäjyyskasvatuskartta: 4.-6. luokka

”Pikkuyrittäjät käyttävät aiemmin oppimiaan taitoja ja nauttivat osaamisestaan ja onnistumisestaan.

Kun onnistuu, uskaltaa ratkaista yhä vaativampia ja kiinnostavampia haasteita.”

Martti Hellström
Opetusneuvos, KT, luokanopettaja
Didaktiikan lehtori, Helsingin yliopisto

ESS 31.10.2019

” Koululaistempauksen takana oli isännän veljen vaimo **Elina Sipilä**, joka jo viime vuonna halusi tarjota lapsensa koulukavereille navettaoppitunnin. Tuolloin mukaan otettiin myös päiväkotikäisiä lapsia.

– Koulut suostuivat heti ehdotukseen, mutta kuljetus oli ongelma. Saimme kuitenkin bussirahat Nastolan maataloustuottajilta, kertoi Elina Sipilä. ”

Wiljami Helminen, Jenna Lahtinen, Siiri Sakkinen, Milja Järvinen ja kymmenet muut Rakokiven neljäsluokkalaiset tutustuivat Nella-lehmään.

Maidon tie maalta myymälään tutuksi

Maatalous: Nastolan alueen neljäsluokkalaiset saivat ympäristöoppia karjatilalla.

Orimattila
Pirjo Kampilla

Mattoa saa kaupasta, mutta ennen

Nastolan maataloustuottajilta, kertoi Elina Sipilä.

Vierailua varten piti myös hankkia vierailulle suojahaalari ja ken

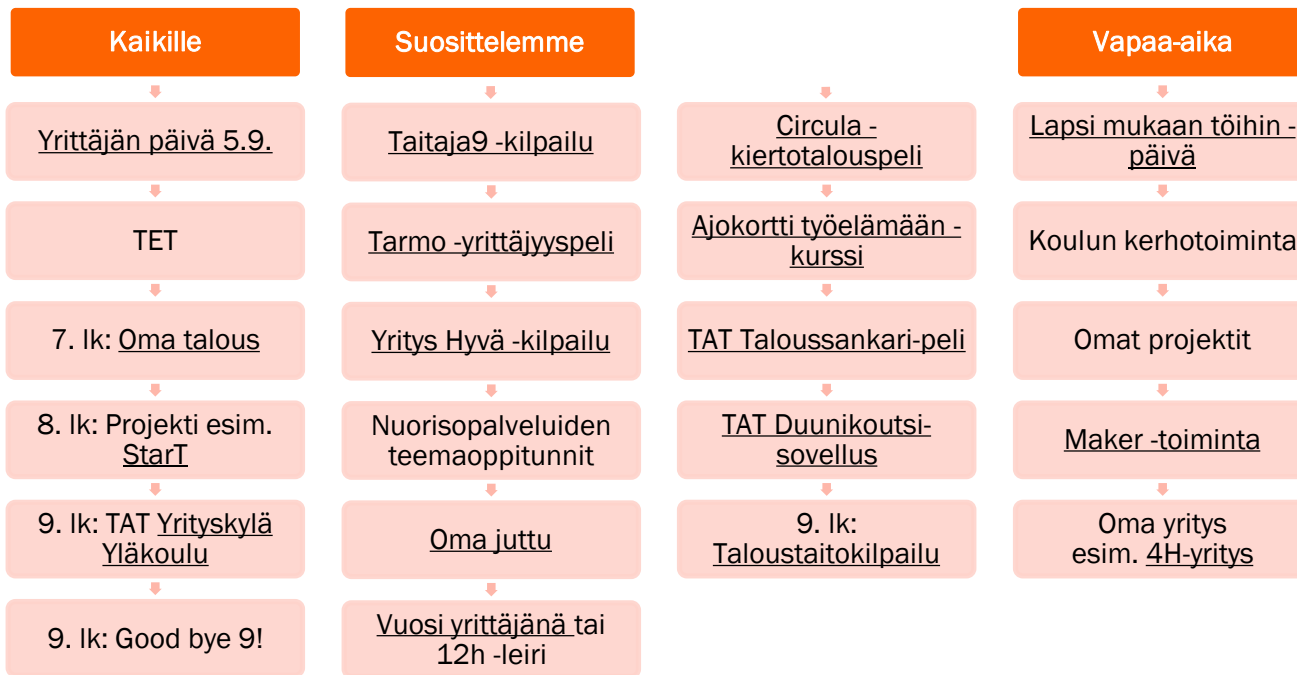
7.-9. LUOKKA

Teema: Vastuullinen talous

Herätämme kiinnostusta työhön ja Lahden elinkeinoelämään, tarjoamme tilaisuuden kokeilla työtä ja yrittäjyyttä, rohkaisemme kokeilemaan omia ideoita projekteissa tai yrittäjänä.

Yrittäjyyskasvatuskartta: 7.-9. luokka

”Yrityskylässä vieraileminen oli yhteistyötaitojen harjoittelua parhaimmillaan.

Yrityskylä sai oppilaat heittäytymään rooleihinsa ison yrityksen vastuuhenkilöinä ja jokainen sai mahdollisuuden löytää itsestään piileviä kykyjä.”

Paula Kakko, opettaja

Lahtelaisille kesäyrittäjälle tarjolla 300 euron seteleitä

Uusi Lahti 25.2.2020

Kaupungin kesäyrittäjyyssetelit ovat nyt ensimmäistä kertaa jaossa Lahdessa, mutta paikalliset nuoret ovat työllistäneet itseään aiemminkin yrittäjinä.

Lauri Valola pyöritti kesällä 2017 Mytjäisten uimarannalla kioskia.

LUKIO

Teema: Taidot ja osaaminen

Avaamme työelämän ja yrittäjyyden ikkunoita monipuolisesti sekä annamme mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä.

Yrittäjyyskasvatuskartta: Lukio

”Yhteistyöprojektit eri tahojen kanssa ovat lukio-opinnoissa tosi tärkeitä. Niiden kautta opiskelijat oppivat monenlaisia työelämään liittyviä taitoja, aikataulutusta, vastuuta ja projektien kokonaisuuksien hallintaa.

Taideopinnoissa on myös tärkeää oppia hinnoittelemaan omia töitään, luoda suhteita ja tuoda esille omaa osaamistaan. Onnistunut ja loppuun saakka viety projekti koulun ulkopuolisen yhteistyötahon kanssa jää mieleen ja parhaimmillaan innostaa opiskelijaa hakeutumaan alalle liittyviin jatko-opintoihin.”

Taina Laakkonen, lukion opettaja

Seinämaalaus Päijät-Hämeen Keskussairaalaan

Kannaksen lukion kuvataidelinjan ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat toteuttivat ohjaavien opettajiensa kanssa lähes valmiiksi reilun 25 metriä pitkän seinämaalauksen Päijät-Hämeen Keskussairaalan pääaulan suojaseinään kevään 2020 aikana.

Aiheena seinämaalauksessa on työ ja luonto – arki ja vapaa-aika. Esittelyssä on ammattien edustajia työnsä ääressä ja heidän tapaansa viettää vapaa-aikaa luonnon helmassa.

Kannaksenlukio.fi

Teksti: Leena Valtonen

Kuvat: Taina Laakkonen

Kasvatus- ja opetushenkilöstö

Jokaisella kasvattajalla ja opettajalla on oikeus saada yrittäjyyskasvatukseen pedagogista tukea omalta esimieheltään.

Osaamisen kehittäminen

Pedagoginen tuki

Tiimiopettaajuus

Koulutukset

Yrittäjyyskasvatusfoorumi

Itsearviointi

Työelämäyhteistyö

Yritysvierailut

Uravarjostus

Ope-TET

Mentorointi

Materiaalit esim.

Tralla.fi

Yrittäjyyskasvatuksen työkirja

TAT.fi/opettaja

Kunkoululoppuu.fi

TAT Opopassi (lukio)

Yhteistyökumppanit

Lahdessa yrittäjyyskasvatus on yhteinen asia. Koko Lahti on yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristönä.

Toimimme ja opimme yhdessä yritysten, työpaikkojen, järjestöjen ja kulttuurilaitosten kanssa.

Lahden kaupungin eri toiminnot ovat myös päiväkotien ja oppilaitosten kumppaneita.

”Tuemme yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjäuran nostamista yhdeksi vaihtoehdoksi työpaikkojen rinnalle. Yrittäjyyskasvatus on tärkeää!”

Tiina Rantala
Lahden Yrittäjien puheenjohtaja

Työelämäkumppani, mihin näistä voisit tarttua?

- Ilmoittaudun kummiyritykseksi
- Vierailen oppilaitoksessa tai kutsun ryhmän yritykseeni
- Toteutan tempauksen tai projektin lasten tai nuorten kanssa
- Huomioin lapset ja nuoret Yrittäjän päivänä 5.9.
- Kannustan yrittäjyyttä kokeilevia nuoria esim. sparraamalla tai taloudellisesti
- Ilmoitan avoimen TET-paikan [Tetti-palvelussa](#)
- Tarjoan lukioryhmille TET-päivän
- Kutsun nuoren [uravarjostajaksi](#) eli tutustumaan työhöni päivän ajaksi
- Osallistun parimentorointiin tai uravarjostukseen kasvatuksen ammattilaisen kanssa
- Lähden kumppaniksi yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseen
- Kannustan verkostoni mukaan yrittäjyyskasvatukseen

4. ARVIOINTI

Yrittäjyyskasvatuksen arviointi

- Säännöllistä ja jatkuvaa
- Jokainen yksikkö arvioi omalta osaltaan
- Perusopetuksen ja lukioiden opettajat tekevät vuosittain itsearviointin MTEE –mittariston avulla. mtee.lut.fi
- Varhaiskasvatuksessa arviointi tehdään osana muuta toiminnan arviointia

Kokeileminen on lahtelaisessa yrittäjyyskasvatuksessa ehdottomasti sallittua.

On tärkeää pysähtyä tarkastelemaan, mitä kokeilusta on opittu.

- Kyllä!
- Osittain
- Ei lainkaan

Lomake arvioinnin avuksi

REILU	ROHKEA	RYHDIKÄS
Kaikilla lapsilla/nuorilla on yhdenvertainen mahdollisuus yrittäjyyskasvatukseen.	Lapset ja nuoret toimivat yritteliäästi.	Tunnetta Lahden kaupungin yrittäjyyskasvatussuunnitelman.
Kiinnostuneilla on mahdollisuus osallistua enemmän.	Lapsilla/nuorilla on mahdollisuus kokeilla yrittäjyyttä.	Seuraamme maailman menoa, jotta voimme ennakoita.
Yrittäjyyskasvatuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen on varattu aikaa.	Kasvatus- ja opetushenkilöstöllä on omia projekteja ja kokeiluja.	Meillä on suunnitelma yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseksi.
Meillä on riittävästi tarvikkeita ja tiloja yrittäjyyskasvatusta varten.	Toteutamme tempauksia/projekteja yhteistyökumppanien kanssa.	Olemme asettaneet tavoitteita toiminnalle ja oppimiselle.
Meillä on varhaiskasvatuksen/oppilaitoksen ulkopuolisia yhteistyökumppaneita.	Tunnetta yrittäjämäisen pedagogiikan ja toteutamme sitä.	Mietimme, miten voisimme tehdä asiat paremmin.
Olemme tehneet yhteistyökumppanien kanssa sopimuksen.	Kehitämme yrittäjämäistä pedagogiikkaa.	Arvioimme toimintaamme säännöllisesti.
	Teemme kokeiluja lasten, nuorten ja aikuisten kanssa.	Kehitämme omaa ja yhteisön oppimista.

Lahti Yrittäjyyskasvatus

Etunimi Sukunimi | 044 123 4567 | etunimi.sukunimi@lahti.fi

Titteli, koulu tms.

Lahden kaupunki, sivistyksen palvelualue

LAHTI

Lisämateriaalia

Mitä yrittäjyyskasvatus on?

Yrittäjyyskasvatus

Yrittäjyyskasvatus rohkaisee yrittäjämäiseen asenteeseen.

Yrittäjyyskasvatus ei ole vain yrittäjäksi kasvattamista, vaan tavoitteena on kokonaisvaltainen asenteen ja taitojen kehittäminen.

(yesverkosto.fi)

Yrittäjyyskasvatuksen ulottuvuuksia

Gibb 2005
Lackéus 2015

Jokainen on yrittäjyyspedagogi

Mitä useampaan voit vastata ”kyllä”, sitä varmemmin kyse on yrittäjyyskasvatuksesta.

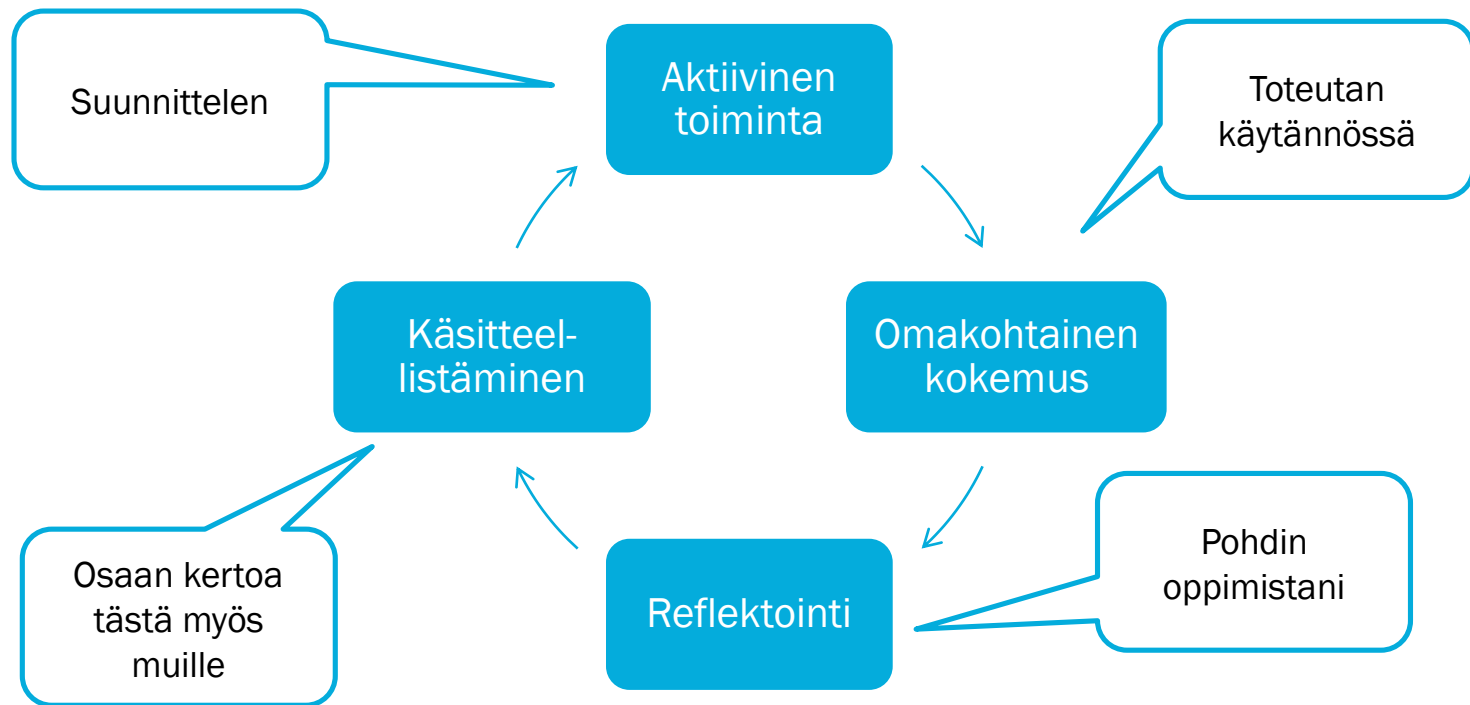
Lapset / nuoret

- ideoivat ja suunnittelevat
- valitsevat toteutettavat ideat
- ponnistelevat ja saavat elämyksiä
- harjoittelevat esiintymistä ja kantansa perustelemista
- Toiminta tapahtuu aidossa ympäristössä
- Ryhmässä harjoitellaan yhteistyötaitoja
- Ryhmä huolehtii verkostoista
- Oppimista reflektoidaan

(Ristimäki 2004, soveltaen Näse)

Kokemuksellisen oppimisen kehä (Kolb 1984)

Yrittäjyyden kuva Suomessa

LAHTI

Nuorisobarometri 2019

HYVÄÄ TYÖTÄ!

Nuorisobarometri 2019 selvitti nuorten kuvaa työstä ja yrittäjyydestä.

Tulosten mukaan nuoret toivovat työltä mielekkyyttä ja työelämään siirtyminen innostaa.

- 71 % mielestä yrittäjämäistä asennetta ja taitoa tarvitaan kaikessa työssä.
- 88 % on sitä mieltä, että työn pitää vastata omia arvoja.

Tutkimusta varten haastateltiin puhelimitse 1907 iältään 15–29-vuotiaista nuorta.

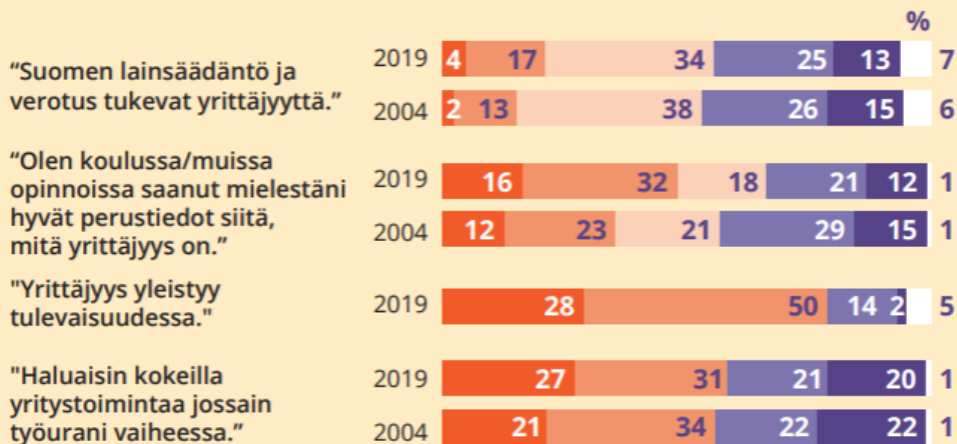
tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2019/

Yrittäjähenkisyys on kasvussa

Näkemykset yrittäjyyden merkityksestä suomalaiselle yhteiskunnalle. (Vertailu 2004 ja 2019.)

■ Täysin samaa mieltä
 ■ Jokseenkin samaa mieltä
 ■ Ei samaa eikä eri mieltä
■ Jokseenkin eri mieltä
 ■ Täysin eri mieltä
 ■ En osaa/halua sanoa

Sydän mukana yrittämisessä

TÄTÄ ON SUOMALAINEN YRITTÄJYYS

286 042

Yritystä rakentaa maamme joka päivä.

Yli puolet Suomen yrittäjistä on yksinyrittäjiä.

Suomen yrittäjistä toimii maailmalla.

44%

yrittäjistä työskentelee yli 50 tuntia viikossa.

Yrittäjät

1 400 000

ihmistä teki töitä Suomen yrityksissä ja luo verotuloja.

93%

kaikista yrityksistä työllistää alle 10 henkeä.

yritysten kasvusta tulee digitalisaation ansiosta.

Yrittäjien keski-ikä on

47

vuotta.

REILU

1/5

yrittäjistä on pienituloisia.

Yritysten toimipaikkojen sijainnin kolmen kärki:

VAIN

0,2%

Suomen yrityksistä on suuryrityksiä.

Lähteet: Tilastokeskus 2018 / Pk-yrityskartoitus keuh 2019, Suomen Yrittäjät, Finmeesa Oy, työ- ja elinkeinoministeriö / Yrittäjätalvi 2017, TNS Kantar Oy / Tutkimus suomalaisen yritysten digitalisaation työlläkäynnistä 2018, PwC Konsultointi, Etia ja Suomen Yrittäjät / Suomen Yrittäjien yrittäjyysselvitys 2016. Kuva: Suomen Yrittäjät